

Lapsillakin voi olla selittämättömiä oireita

Kuten aikuisilla, myös lapsilla ja nuorilla esiintyy toiminnallisia häiriöitä, joiden taustalta ei löydy elimellistä tai psykiatrista perussairautta. Vaikka oireiden syytä ei löydettäisi perusteellisissakaan tutkimuksissa, oireet ovat aitoja, muistuttaa lastenneurologi Tuuli Immonen.

Noin joka viidennellä yleislääkärin vastaanotolle tulevasta potilaasta on oireita, joille ei löydy selitystä. Tällaisia oireita tai oireyhtymiä kutsutaan toiminnallisiksi häiriöiksi. Aikuisilla yleisimpiä toiminnallisia häiriöitä ovat muun muassa monikemikaaliherkkyys ja fibromyalgia.

Myös lapsilla ja nuorilla esiintyy toiminnallisia häiriöitä, yleisimmin kipuoireita. Vaikka oireiden syytä ei löydettäisi perusteellisissakaan tutkimuksissa, oireet ovat aitoja, eivät teeskenneltyjä.

Toiminnallisten häiriöiden synty mekanismeja ei tunneta tarkasti, mutta eräs keskeinen tekijä vaikuttaisi olevan stressin säätelymekanismien häiriintyminen ja elimistön hälytysjärjestelmien poikkeava herkistyminen. Sen voi laukaista esimerkiksi infektiosairaus tai psyykkisesti kuormittava tapahtuma.

Lasten ja nuorten toiminnallisiin häiriöiden hoitoon on paneuduttu Suomessa nyt koko maan laajuudelta. Jokaiseen yliopistosairaalaan on perustettu moniammatillinen työryhmä, johon kuuluvat kaikki lapsia hoitavat erikoisalajat. Tavoitteena on, että jokaisella potilaalla on oma vastuulääkäri.

– Työryhmässä on mukana myös lasten- ja nuorisopsykiatria, sillä heillä on työkaluja kuntoutukseen, kun lapsen toimintakyky on heikentynyt. Painotan, että toiminnallisissa oireissa ei kuitenkaan yleensä ole kyse psyykkisistä häiriöistä, kertoo lastenneurologi, LT **Tuuli Immonen** HUS:n Lasten ja nuorten sairaalasta.

Toipuminen on aina mahdollista

Tarve moniammatillisten työryhmien perustamiseen on syntynyt perheiden tilanteesta. Kun lapsi on tutkittu huolellisesti eikä oireille ole löytynyt syytä, perhe on voinut kokea jäävänsä tyhjän päälle. Nyt tilanteesta päästään eteenpäin kuntouttavalla otteella.

Immonen muistuttaa, että perusterveydenhuollon lääkärit hoitavat valtaosan toiminnallisista häiriöistä ja suuri osa potilaista toipuu. Jos lapsen tai nuoren toimintakyky heikkenee selvästi ja hänelle tulee poissaoloja koulusta, hänet tulisi lähettää erikoissairaanhoidon. Ongelmilla on tapana monimutkaistua odotellessa.

– Toiminnallisten häiriöiden mekanismien ymmärrys aivotasolla on vasta alussa, mutta apua on saatavilla ja suurin osa lapsipotilaista toipuu. Hoidon täytyy perustua olemassa olevaan tutkimustietoon ja tutkimustietoa vaikuttavista hoidoista tarvitaan lisää. Lasten ja nuorten kohdalla kokeellisia hoitoja on arvioitava erityisen tarkasti.

Toiminnallisissa häiriöissä esiintyy laaja kirjo oireita eikä niihin voida käyttää vain jotain tiettyä hoitoa.

Eväitä pitkälle elämään

Tavoitteena on, että moniammatillinen hoito-ote kantaa lapsen ja nuoren elämässä.

– Usein potilas reagoi tietynlaiseen stressitilanteeseen tietyllä tavalla. Saatuaan hoitoa lapset ja nuoret ovat valppaampia huomioimaan tilanteet, joissa heille saattaa syntyä vahva somaattinen reaktio.

Lastenneurologi Tuuli Immosen mukaan erikoissairaanhoidon ja kouluterveydenhuollon tulee tiivistää yhteistyötä, jotta lapsen rinnalla kuljetaan tiiviisti ja häntä voidaan tukea koulussa.

– Pedagoginen näkemys pitää saada mukaan, jotta lapsi ja nuori voi käydä koulua. Se on erityisen tärkeää.

Lisätietoja:

Lastenneurologi Tuuli Immonen, HUS Lasten ja nuorten sairaala
puh. 09-4711 (vaihde)